

Rząd szyty dla posłów PIS

16.02.2023 r.

Michalina Bojanowska

współpraca – Stanisław Zakroczyński

Mamy jeden z największych rządów w Unii Europejskiej. Ponad 100 osób zasiada w gabinecie premiera Morawieckiego, z czego prawie 2/3 członków zasiada również w ławach poselskich. Przedstawiamy dane dotyczące wielkość rządu Zjednoczonej Prawicy.

Obecnie gabinet premiera Mateusza Morawieckiego liczy aż 107 ministrów i wiceministrów. To mniej niż w 2018 roku, kiedy rząd był najliczniejszy (126 osób¹), ale o 9 osób więcej, niż choćby w 2015 roku². W skład rządu wchodzi 24 ministrów, w tym 8 bez teki, 57 sekretarzy i 26 podsekretarzy stanu³. Porównując do krajów europejskich w 2020 roku mieliśmy najliczniejszy rząd, o 7 ministrów więcej niż wynosiła średnia unijna⁴. Ponadto mamy jedną z największych liczb wiceministrów w UE⁵.

W 2018 roku premier odwołał kilkunastu wiceministrów i zapowiedział, że będzie kontynuował „wewnętrzne reformy tak, aby rząd był bardziej urzędniczy, a nie polityczny.”⁶ Po prawie pięciu latach, można stwierdzić, że choć została zmniejszona (nieznacznie) liczba wiceministrów, to nie doszło do jego odpolitycznienia. W skład rządu wchodzi dzisiaj 67 parlamentarzystów związanych ze Zjednoczoną Prawicą, którzy pełnią funkcje ministrów lub wiceministrów. To aż 63

¹ <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/rzad-mateusza-morawieckiego-bliski-rekordu-co-czwarty-posel-pis-jest-ministrem/1hkxsh5>

² <https://twitter.com/KrzysztofBrejza/status/1036928693560590336/photo/1>

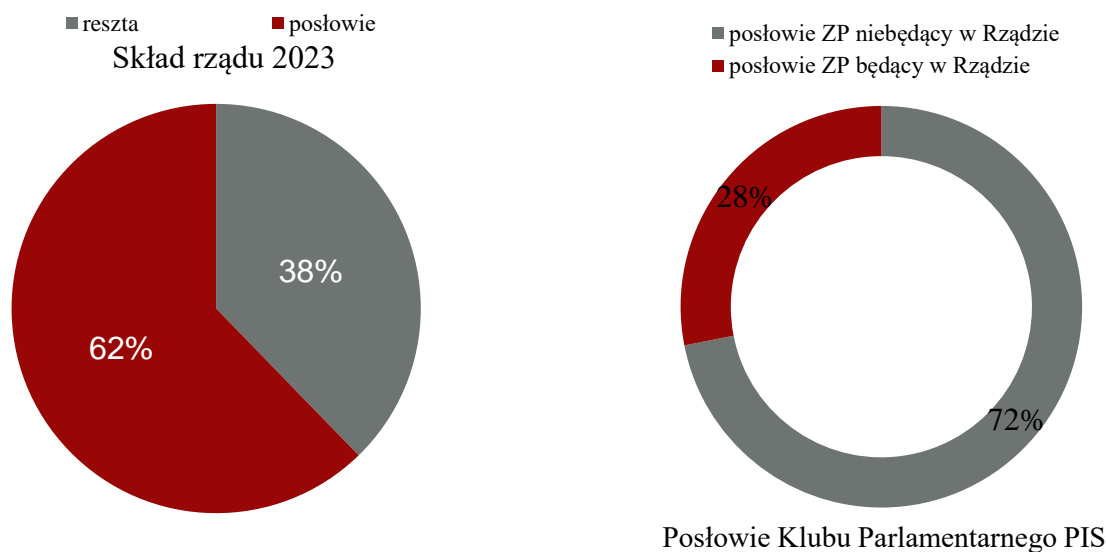
³ <https://www.money.pl/gospodarka/ponad-100-czlonkow-w-gabinecie-premiera-to-rekord-6822593916873536a.html>

⁴ <https://portalstatystyczny.pl/polski-rzad-najliczniejszy-w-europie/>

⁵ <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1666320,1,biurokracja-ma-sie-dobrze-polska-unijnym-liderem-pod-wzgledem-liczby-ministrow-i-wiceministrow.read>

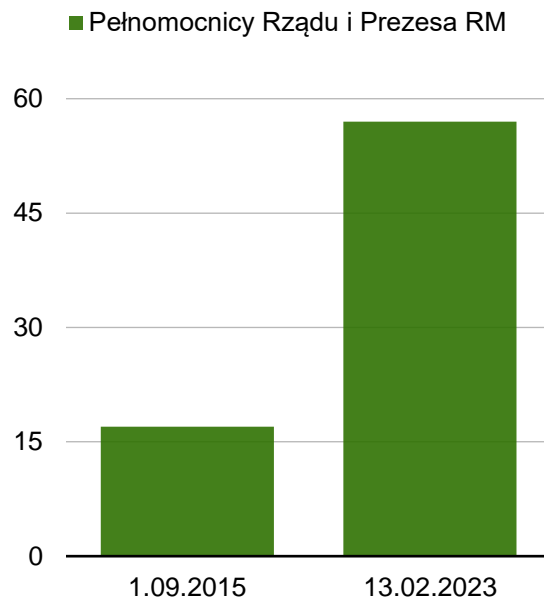
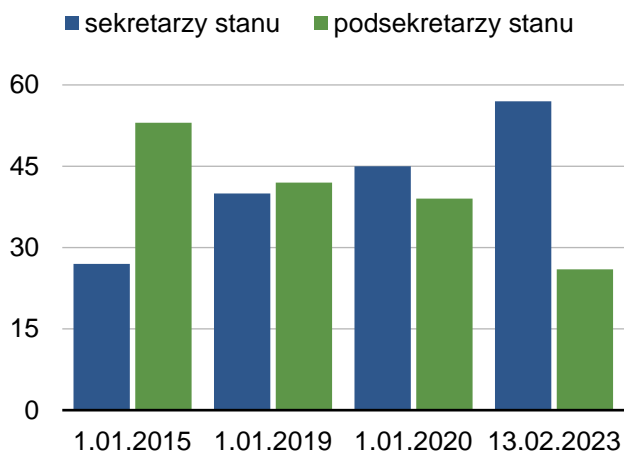
⁶ <https://polskieradio24.pl/5/3/artykul/2058490,premier-odwolal-kilkunastu-wiceministrow-mateusz-morawiecki-chcemy-usprawnic-prace-rzadu>

proc. członków obecnego rządu. Klub parlamentarny PIS liczy w Sejmie 235, oznacza to, że prawie co trzeci poseł tego klubu jest równocześnie członkiem rządu.

Wiceministrowie dzielą się na sekretarzy i podsekretarzy stanu. Zgodnie z art. 103 Konstytucji RP posłowie mogą łączyć wykonywanie mandatu z funkcją ministra lub sekretarza stanu, jednak nie mogą być podsekretarzami stanu. To tłumaczy, dlaczego obecnie notujemy silną nadreprezentację sekretarzy stanu. Dzisiaj na jednego ministra przypada średnio aż 3 sekretarzy stanu. Rekordzistami, pominięwszy Kancelarię Prezesa Rady Ministrów (9 sekretarzy stanu)⁷, jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Ministerstwo Edukacji i Nauki z liczbą 5 sekretarzy stanu, przy czym wszyscy są posłami. Jeden sekretarz stanu jest tylko w jednym resorcie – w Ministerstwie Zdrowia.

⁷ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/kierownictwo-ministerstwa>, <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/kierownictwo-ministerstwa>

Gdy spojrzymy na łączną liczbę wiceministrów w roku 2015 i 2023, to różnica będzie niewielka, w 2023 r. było o 3 wiceministrów więcej, niż 7 lat wcześniej. Jednak za rządów Zjednoczonej Prawicy odwrócona została proporcja, na 27 sekretarzy stanu w 2015 r.⁸ przypadało 53 podsekretarzy, a 2023 r. liczba sekretarzy wyniosła 57, a podsekretarzy stanu 26. Trudno więc oprzeć się wrażeniu, że obecny rząd traktuje funkcje sekretarzy stanu, jak dodatek do pensji dla swoich posłów. Wynagrodzenie sekretarza stanu to 12,6 tys. zł brutto. Do tego dochodzi m.in. dodatek funkcyjny w wysokości 3,44 tys. zł⁹.

Ustawa o Radzie Ministrów w art. 37 ust. 1 stanowi, że „Minister wykonuje swoje zadania przy pomocy sekretarza i podsekretarzy stanu, gabinetu politycznego ministra oraz dyrektora generalnego urzędu”, zastrzegając jednocześnie, że minister może mieć tylko jednego sekretarza stanu, który go zastępuje.¹⁰ Równocześnie, aby ominąć to ograniczenie prawne na znaczą skalę powoływani są pełnomocnicy w randze sekretarzy¹¹. Obecnie pełnomocników Rządu i Prezesa Rady Ministrów jest aż 57¹² (w 2015 roku było ich 17), z czego 15 pełnomocników Premiera. Pełnomocnicy powinni być powoływani do sprawy, „których przekazanie członkom Rady Ministrów nie jest celowe”¹³. Znaczna część obecnych pełnomocników powiela

⁸ https://pbs.twimg.com/media/Ed_0WXJX0AEudc6?format=jpg&name=large

⁹ <https://www.money.pl/gospodarka/pełnomocnikow-w-rzadzie-jest-najwiecej-od-lat-beda-kolejni-oto-liczby-6794924914662272a.html>

¹⁰ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19961060492/U/D19960492Lj.pdf>

¹¹ 2. Pełnomocnikiem Rządu może być sekretarz stanu lub podsekretarz stanu, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach, w zakresie zadań o zasięgu regionalnym – wojewoda

¹² <https://www.gov.pl/web/premier/pełnomocnicy-rządu-i-prezesa-rm3>

¹³ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19961060492/U/D19960492Lj.pdf>, Art. 10. 1. Rada Ministrów może ustanowić pełnomocnika Rządu do określonych spraw, których przekazanie członkom Rady Ministrów nie jest celowe.

zadania przypisane do poszczególnych działów administracji rządowej, jak choćby „Pełnomocnik Rządu do spraw wspierania wychowawczej funkcji szkoły i placówki, edukacji włączającej oraz kształcenia zawodowego” czy „Pełnomocnik Rządu do spraw inwestycji zagranicznych w Rzeczypospolitej Polskiej”¹⁴.

Rząd PISu nie jest pierwszym, który na stanowiska sekretarzy stanu mianuje więcej niż jedną osobą, jednak obecna skala jest niewspółmierna do tej, która miała miejsce za poprzednich rządów. Dlatego pojawia się wątpliwość, na ile nie został zakłócony mechanizm kontroli i równowagi między władzami. Sytuacja, w której prawie 1/3 posłów klubu stanowiącego zaplecze parlamentarne rządu, pełni jednocześnie w nim funkcje jest bowiem dalece nieoptymalna. Z pewnością nie mogą oni należycie wykonywać swoich obowiązków poselskich, w tym również kontrolnych wobec rządu. Łączenie funkcji we władzy wykonawczej i ustawodawczej jest przewidziane jako wyjątek, a stało się powszechną praktyką. Ponadto nadreprezentacja w rządzie posłów prowadzi do zaburzenia proporcji między politycznymi pełnomocnikami a kompetentnymi urzędnikami, co prowadzi do spadku efektywności zarządzania państwem i upolitycznienie administracji.

Biorąc pod uwagę tę patologiczną sytuację, w opublikowanym niedawno w serii „Plany dla Polski” dokumencie „Siła państwa tkwi w ludziach- propozycji dla wzmocnienia polskiej służby publicznej”¹⁵ zawarto następujące propozycje mające na celu odpolitycznienie rządu:

- liczbę sekretarzy stanu należy zmniejszyć do maksymalnie jednego w resorcie, zaś łączną liczbę wiceministrów do jednego na dział administracji rządowej (dopuszczalne są nieliczne wyjątki np. w ministerstwie spraw zagranicznych), co do zasady liczba wiceministrów powinna być ograniczona o ok. połowę.
- należy zlikwidować urzędy pełnomocników rządu, jako osobnych stanowisk- tę rolę można powierzać wiceministrom, bez tworzenia odrębnych posad,
- w ministerstwach powinni zostać powołani główni doradcy naukowcy, rekrutujący się spośród osób legitymujących się znacznym dorobkiem naukowym lub doświadczeniem zawodowym w dziedzinie związanej z działalnością ministerstwa.

¹⁴ <https://www.gov.pl/web/premier/pelnomocnicy-rzadu-i-prezesa-rm3>

¹⁵ <https://strategie2050.pl/wp-content/uploads/2023/02/sila-panstwa-tkwi-w-ludziach.pdf>

Liczba ministrów i wiceministrów

Stan na dzień:	ministrowie	liczba wiceministrów	Łącznie ministrów i wiceministrów
1.01.1997	14	63	77
1.01.1998	20	74	94
1.01.2001	18	88	106
1.01.2005	16	78	94
1.01.2007	21	89	110
1.01.2008	18	85	103
1.01.2015	18	80	98
30.12.2017	20	101	121
1.05.2020	23	84	107
13.02.2023	24	83	107

Sekretarze Stanu i Podsekretarze Stanu w podziale na Ministerstwa

	łącznie wiceministrów	Sekretarze Stanu (w tym parlamentarzyści)	Podsekretarze Stanu	w tym sekretarzy pełnomocników	w tym podsekretarzy pełnomocników
Ministerstwo Aktywów Państwowych	5	2(2)	3	1	1
Ministerstwo Edukacji i Nauki	5	5(5)	0	4	0
Ministerstwo Finansów	6	3(1)	3	0	0
Ministerstwo Funduszy i	3	3(2)	0	2	1

Sekretarze Stanu i Podsekretarze Stanu w podziale na Ministerstwa

Polityki Regionalnej					
Ministerstwo Infrastruktury	4	4(2)	1	2	0
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	6	4(4)	2	2	1
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	3	2(2)	1	0	0
Ministerstwo Obrony Narodowej	3	2(2)	1	0	0
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	5	4(3)	1	1	1
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	6	5(5)	1	4	0
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	4	4(2)	1	2	0
Ministerstwo Sportu i Turystyki	4	4(3)	0	3	0
Ministerstwo Sprawiedliwości	5	3(3)	2	1	0
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	4	2(2)	2	0	0

Sekretarze Stanu i Podsekretarze Stanu w podziale na Ministerstwa

Ministerstwo Spraw Zagranicznych	4	2(2)	2	0	0
Ministerstwo Zdrowia	4	1(1)	3	0	0
KPRM	12	9(5)	3	4	0
RAZEM	83	57(46)	26	26	4

Michalina Bojanowska- szefowa biura Instytutu Strategii 2050. Absolwentka Stosunków Międzynarodowych i Historii na Uniwersytecie Warszawskim. Wcześniej pracowała m.in. w Archiwum Partii Politycznych ISP PAN, czy w Liceum Ogólnokształcącym nr 50.